

W początkach lat 90., gdy rozpadał się Związek Radziecki i wykluwały się odrębne Siły Zbrojne Republiki Białoruś, wydawało się, że wojska powietrzno-desantowe i specjalne nie znajdą w ich strukturze trwałego miejsca. Musiało upłynąć wiele lat, żeby brygady mobilne i brygada specnaz znalazły swoje ważne, odrębne miejsce w ramach całości białoruskich sił zbrojnych. Doświadczenia ostatnich lat potwierdzają, że utworzenie w 2007 r. Dowództwa Sił Specjalnych Operacji było krokiem w dobrym kierunku – jak pokazują współczesne konflikty, rola sił specjalnych czy też jednostek aeromobilnych stale rośnie.

Siły Specjalnych Operacji Republiki Białoruś

Marcin Gawęda

Gdy rozpadało się radzieckie imperium, Białoruś odziedziczyła trzy duże jednostki o charakterze specjalnym, do których zaliczono wojska desantowo-szturmowe, powietrzno-desantowe oraz specnaz. Były to:

- 103. Gwardyjska Dywizja Powietrzno-Desantowa (Witebsk)
- 38. Gwardyjska Brygada Desantowo-Szturmowa (Brześć)
- 5. Samodzielna Brygada Specjalnego Przeznaczenia (Maryjna Górka).

W chwili gdy decydowały się dalsze losy Sił Zbrojnych Białorusi, pojawiły się także nowe wizje dotyczące wojsk powietrzno-desantowych – WDW (Wozduszno-Desannyje Wojska). Jednym z najbardziej radykalnych pomysłów było całkowite rozwiązanie lub też drastyczne zredukowanie jednostek WDW zgodnie z hasłem: „Nie ma wojsk powietrzno-desantowych, nie ma problemów” (nie ma WDW – nie ma problemy).

W sierpniu 1995 r. na bazie 103. Dywizji i 38. Brygady zostały sformowane siły mobilne w skła-

5. Brygada
na ćwiczeniach

Ćwiczenia
w desantowaniu
z pokładu śmigłowca
Ministerstwa do Spraw
Nadzwyczajnych (MCzS)

dzie: 38., 317. i 350. samodzielnych mobilnych brygad. Siły mobilne, jako oddzielny rodzaj wojsk, weszły w skład Wojsk Lądowych. Tym samym brygady mobilne straciły na znaczeniu i stały się w teorii i w praktyce tylko nieco lepiej wyszkolonymi jednostkami ogólnowojskowymi działającymi na głównych kierunkach frontu. Jak żartowano w mobilnych brygadach: „Nasze zadanie proste, ale ważne – w dzień nie działać, ale w nocy utrzymać się/wytrwać”.

Dowódcy wojsk lądowych (jednostek ogólnowojskowych) nie potrafili wykorzystać głównych zalet desantników: mobilności, szybkości działania, wysokiej manewrowości etc. Pododdziały sił mobilnych, niejako oddolnie, z własnej inicjatywy, zaczęły na ćwiczeniach wykonywać zadania typowe dla działań o charakterze specjalnym i niekonwencjonalnym, na przykład takich jak prowadzenie rozpoznania czy działań bojowych na terenie zajęty przez przeciwnika. Teoria i praktyka działań jednostek mobilnych i specjalnych wykuwała się na poszczególnych ćwiczeniach z udziałem 103. i 38. brygad mobilnych oraz 5. brygady specnazu: „Niemen-2001”, „Berezyna-2002”, „Czyste niebo-2003”, „Tarcza Ojczyzny-2004”, czy „Tarcza Sojuszu-2006”.

Analiza działań bojowych prowadzonych na świecie oraz związany z tym rozkwit operacji specjalnych spowodowały, że także białoruskie

dowództwo dojrzało do idei rozszerzenia spektrum wykonywanych zadań przez jednostki mobilne i specjalne. W początkach 2004 r. powstał Zarząd Sił Specjalnych Operacji Sztabu Generalnego Sił Zbrojnych, z czym wiązały się oczywiście także zmiany doktrynalne i organizacyjne jednostek mobilnych.

Pierwszym krokiem reformy sił mobilnych, jeszcze w 2005 r., stało się podporządkowanie ich bezpośrednio SG SZ, przez co jednostki te nabrały charakteru jednostek centralnego podporządkowania. Po dalszych zmianach wykuwała się teoria i praktyka doktrynalna i w sierpniu 2007 r. powstały wreszcie Siły Specjalnych Operacji – SSO.

W skład SSO weszły dwie brygady sił mobilnych – 38. i 103. – oraz 5. Brygada Specnazu. Dla optymalizacji dowodzenia i administrowania tymi jednostkami (dowodzenie, przygotowanie bojowe, rozwój, administracja bieżąca, koordynacja działań itd.) zostało utworzone Dowództwo (komandowanie) Sił Specjalnych Operacji – KSSO – podległe Sztabowi Generalnemu. Sprawdzianem dla nowych struktur „desantury” stały się operacyjno-strategiczne ćwiczenia „Jesień-2008” i „Zachód-2009” (Osień-2008 i Zapa-2009).

Trzonem SSO są obecnie obie brygady mobilne, przygotowane zarówno do większych operacji z użyciem sprzętu ciężkiego, jak i do działań

Prezydent Łukaszenka
w białoruskiej „cyfrze”,
ćwiczenia Zapad 2009 r.

5. Brygada
w czasie ćwiczeń
spadochronowych

dywersyjnych w małych grupach bojowych. W stosunku do obu brygad używa się czasami określenia „ciężki specnaz”, który przeznaczony jest – przynajmniej teoretycznie – do zadań antyterrorystycznych, kontrywersyjnych, rozpoznawczych, specjalnych etc.

Skład, struktura i liczebność 38. i 103. mobilnych brygad praktycznie jest taka sama, tyle że 38. Gwardyjska Samodzielna Mobilna Brygada ma na wyposażeniu wozy BTR-80, a 103. Gwardyjska Samodzielna Mobilna Brygada wozy desantu BMD-1.

Zgodnie z tendencjami światowymi SSO odgrywają coraz ważniejszą rolę w białoruskich Siłach Zbrojnych, przy czym najwięcej czerpią rzecz jasna z doświadczeń rosyjskich. O wzrastającym znaczeniu SSO świadczyć może chociażby ten fakt, że w 2010 r. zapadła decyzja, żeby na bazie poligonu 103. Gwardyjskiej Samodziel-

nej Mobilnej Brygady utworzyć centrum ćwiczebne SSO. Swoim poligonem może pochwalić się także 38. Brygada. W kwietniu tego roku na poligonie teje brygady miało miejsce niemal dwutygodniowe szkolenie snajperów z jednostek podległych SSO.

Organizacja

Wozduszno-Desantnyje Wojska (powietrzno-desantowe) lub jak się je także określa desantno-szturmowyje (desantowo-szturmowe) to jak wspomniano dwa duże związki taktyczne szczebla brygady:

- 103. Gwardyjska Samodzielna Mobilna Brygada (Witebsk)
- 38. Gwardyjska Samodzielna Mobilna Brygada (Brześć).

Obie jednostki określane są zazwyczaj akronimem OMOBB lub OMOBBR – Otdielnaja Mobilnaja Brigada – Samodzielna Mobilna Brygada.

Każda z mobilnych brygad składa się z: trzech mobilnych batalionów, dywizjonu artyleryjskiego, dywizjonu przeciwlotniczego, batalionu inżynierijno-saperskiego, batalionu łączności, kompanii rozpoznawczej i baterii przeciwlotniczej. Łącznie w brygadzie służy ok. 1500 żołnierzy.

Jeśli chodzi o jednostki specjalnego i szczególnego przeznaczenia (specjalnego i osobogo naznaczenia – SpecNaz i OpNaz) są to:

- 5. Samodzielna Brygada Specjalnego Przeznaczenia, Maryjna Górka
- 33. Gwardyjski Samodzielny Oddział Specjalnego Przeznaczenia
- 153. Samodzielna Radiotechniczna Brygada Szczególnego Przeznaczenia (radiatorazwedka), Wołożyn

Cyfrowa flora

Nowy kamuflaż zwany cyfrowym, lub potocznie cyfrową florą, został przyjęty przez Siły Zbrojne Republiki Białoruś w roku 2008. Nowy wzór umundurowania w tym kamuflażu w pierwszej kolejności dostarczone z końcem 2008 r. do 38. Brygady. Pierwsze cyfrowe sorty mundurowe otrzymali żołnierze tzw. samodzielnych specjalności (odtłoczone specjalności) zwiadowcy (razwiedcziki) i snajperzy.

Mundur, który szeroko obfotografowano na ćwiczeniach „Zapad-2009” i na lipcowej paradzie w Mińsku, pokryty jest drobnymi pikselami. Mundury w nowym kamuflażu (np. cyfrowa flora zadrukowana na materiale Alfa typu rip-stop) zostały dobrze przyjęte przez żołnierzy i dowództwo, dlatego mundury nowego wzoru są sukcesywnie wydawane kolejnym oddziałom. Według źródeł białoruskich nowy materiał ma wiele zalet jednak największą uwagę przywiązuje się do nowego kamuflażu, który kapitalnie spisuje się zwłaszcza w lesie i ma znacznie lepsze walory maskujące niż wzory wcześniej używane przez Siły Zbrojne Białorusi.

- 52. Centrum Rozpoznawcze
- 183. Centrum Łączności Radiowej Szczególnego Przeznaczenia

Według niektórych źródeł organizacja samodzielnej brygady mobilnej jest następująca:

- sztab i służby
- trzy samodzielne mobilne bataliony (w każdym BMD-1 lub BTR-80, moździerz 82 mm BM-37, granatniki automatyczne AGS-17)
- batalion łączności
- dywizjon artylerii (samobieżne armato-moździerz 120 mm 2S9 Nona)
- lufowo-rakietowy dywizjon przeciwlotniczy (2x23 mm ZU-24-2, Igła)
- kompania rozpoznawczo-desantowa
- kompania inżynieryjno-saperska
- kompania ochrony i obsługi
- kompania remontowa
- kompania zabezpieczenia materiałowego
- kompania medyczna
- bateria przeciwpancerna (BTR-RD Robot uzbrojony w ppk Fagot)
- pluton obrony przed bronią ABC
- pluton powietrzno-desantowego zabezpieczenia.

Szczególnie dużą estymą i dumną tradycją sięgającą jeszcze II wojny światowej i wojny w Afganistanie może poszczycić się 5. Brygada Specjalnego Przeznaczenia. W historii sowieckiego specnazu uznaje się, że 5. Brygada Specnazu z Zachodniej Grupy Wojsk stacjonującej w Niemczech była jedną z najlepszych jednostek, która w okazałej liczbie ćwiczeń i manewrów uzyskiwała najwyższe noty i pochwały. W uznaniu zasług jednostki i wysokiego poziomu

Pokazucha Specnazu w walce wręcz

jej składu osobowego w 1978 roku brygada stała się jednostką samodzielną, co wpłynęło na zmianę nazwy na 5. Samodzielna Brygada Specnazu (OBSpNaz).

W latach 1985-1988 walczył w Afganistanie 334. Samodzielny Oddział Specjalnego Przeznaczenia (Otdielnyj Otdriad Specnazu – OOSpNaz) sformowany na bazie brygady. Oficjalnie uznaje się, że 334. Oddział brał udział w 250 akcjach bojowych i zlikwidował ok. 3 tysięcy mullahów. W roku 1990 5. Brygada w niemal w pełnym składzie (805 specnazowców) wypełniała misję stabilizacyjną w Ormiańskiej SSR. 31

Strzelec wyborowy w maskalacie

5. Brygada na ćwiczeniach

grudnia 1990 r. byli specnazowcy przysięgli na wierność Republice Białoruś.

Obecnie brygada specnazu, tak jak i wojska aeromobilne, szkolą się przede wszystkim ze specnazem i spadochroniarzami Federacji Rosyjskiej. Pododdziały 38. Brygady brały udział w zakrojonych na dużą skalę rosyjsko-białoruskich ćwiczeniach „Zapad-2009”. W dwustronnych ćwiczeniach brało udział 12,5 tys. żołnierzy z obu krajów oraz znaczne ilości sprzętu pancernego, artylerii i lotnictwa. Według scenariusza zaatakowana została Białoruś, natomiast wojska rosyjskie pomagały odeprzeć natarcie.

Jednym z ćwiczonych elementów kontrnatarcia był desant pododdziałów spadochronowych ze składu rosyjskiej 98. Dywizji Powietrzno-De-

santowej z samolotów Il-76MD oraz żołnierzy transportowanych śmigłowcami Mi-8. Ważną rolę w ćwiczeniach odgrywały także elitarne oddziały białoruskie (choć powołano na potrzeby ćwiczeń także rezerwistów).

29 września najlepsze pododdziały uczestniczyły w paradzie przed trybuną honorową, na której zasiadali prezydenci Łukaszenka i Miedwiediew. Desantnicy z elitarniej 38. Brygady OMOBB prezentowali się w nowych mundurach zadrukowanych kamuflażem pikselowym, nazywanym cyfrowym kamuflażem (ocifrowany kamuflaż).

Ćwiczenia 38. Brygady pod Brześciem

W końcu czerwca 2009 r. na poligonie w rejonie Brześcia miały miejsce kilkudniowe, dwustronne ćwiczenia taktyczne pododdziałów bojowych 38. Brygady Mobilnej. W rolę „szarych” wcielili się desantnicy 382 batalionu (ppłk Wadim Szadura), natomiast w „czerwonych” 383. batalionu (mjr Władimir Safonow).

Taktyczne ćwiczenia zawierały takie elementy, jak: zasadzki, natarcia, rozpoznanie bojem, forsowanie cieków wodnych etc. Desantnicy i ich technika pokonali w trakcie ćwiczeń setki kilometrów po bezdrożach poligonu, starając się „pobić” przeciwnika.

Jak się okazało, zwycięzcy w ćwiczeniach nie wskazano. Jak stwierdził zadowolony naczelnik sztabu 38. Samodzielnej Mobilnej Brygady płk Wiktor Guliewicz, oba bataliony „z postawionymi zadaniami poradziły sobie z sukcesem, pokazując jeszcze raz, że nieprzypadkowo zaliczane są do elity Sił Zbrojnych”.

Jak widać, na ćwiczeniach nie był obecny 381. batalion brygady, który zwany jest nieco

Białoruskie tradycje

Maryjna Górka (Marina Horka, Marina Gorka), miasto w obwodzie mińskim, to maceznic białoruskich sił specjalnych – zarówno specnazu, jak i desantników. Pierwsi spadochroniarze – desantnicy – pojawili się w tym miasteczku w... maju 1940 r.! Był to pododdział ze składu 214. Powietrzno-Desantowej Brygady (Wozduszno-Diesantnaja Brigada), wcześniej 47. Awiabrygada Specjalnego Przeznaczenia (Awiabrygada specnazu). W marcu 1941 r. brygada została zreorganizowana i na jej bazie powstał 4. Korpus Powietrzno-Desantowy (4. WDK – Wozduszno-Diesantnyj Korpus) z siedzibą właśnie w Maryjnej Górcie.

Po wojnie dalsza historia białoruskiego specnazu wiąże się z decyzją dyrektora Giensztaba SZ ZSRR nr 140547. Zgodnie z rozkazem w dniu 19 czerwca 1962 r. w Maryjnej Górcie zaczęto formowanie 5. Brygady Specjalnego Przeznaczenia. Oficjalnie dniem powstania nowej jednostki został ogłoszony 1 stycznia 1963 r.

19 listopada szef sztabu Białoruskiego Okręgu Wojskowego generał Nikołaj Ogarkow wręczył pierwszemu dowódcy brygady pułkownikowi Iwanowi Iwanowiczowi Kowalewskiemu (dowodził brygadą od 29.12.1962 do 22.09.66 r.) sztandar jednostki. W 1965 r. brygada osiągnęła już pełną gotowość bojową i wyróżniła się na ćwiczeniach i poligonach. Zmieniała się także struktura jednostki, przykładowo w 1968 r. w jej skład weszła specjalna kompania minowania. W 1978 r. brygada zmieniła strukturę i otrzymała nową nazwę Piąta Samodzielna Brygada Specjalnego Przeznaczenia.

złośliwie paradnym, gdyż najczęściej bierze udział w paradzie w Mińsku. Tak było i tym razem – żołnierze 381. batalionu przygotowywali się do mińskiej parady z okazji Dnia Niepodległości Republiki Białoruś przypadającej za czasów reżimu na 3 lipca.

Nowe oblicze SSO

W chwili obecnej dowódcą Sił Specjalnych Operacji jest generał-major Lucjan Surint. Białoruskie siły specjalne są obecnie w trakcie zmiany uzbrojenia, wyposażenia i wdrażania nowych środków walki, na przykład bezpilotowych środków rozpoznawczych. Do końca 2012 r. planuje się zakończyć wyposażanie SSO w bezałogowe statki powietrzne.

Szybko rośnie lista nowoczesnego uzbrojenia i wyposażenia pododdziałów sił specjalnych, oczywiście głównie wschodniej proveniencji. Wprowadzane są nowe radiostacje cyfrowe, celowniki noktowizyjne i kolimatorowe, kamizelki balistyczne, dalmierze itd.

Modułowe uzbrojenie i wyposażenie szeregowego żołnierza SSO (desantnika) może być następujące:

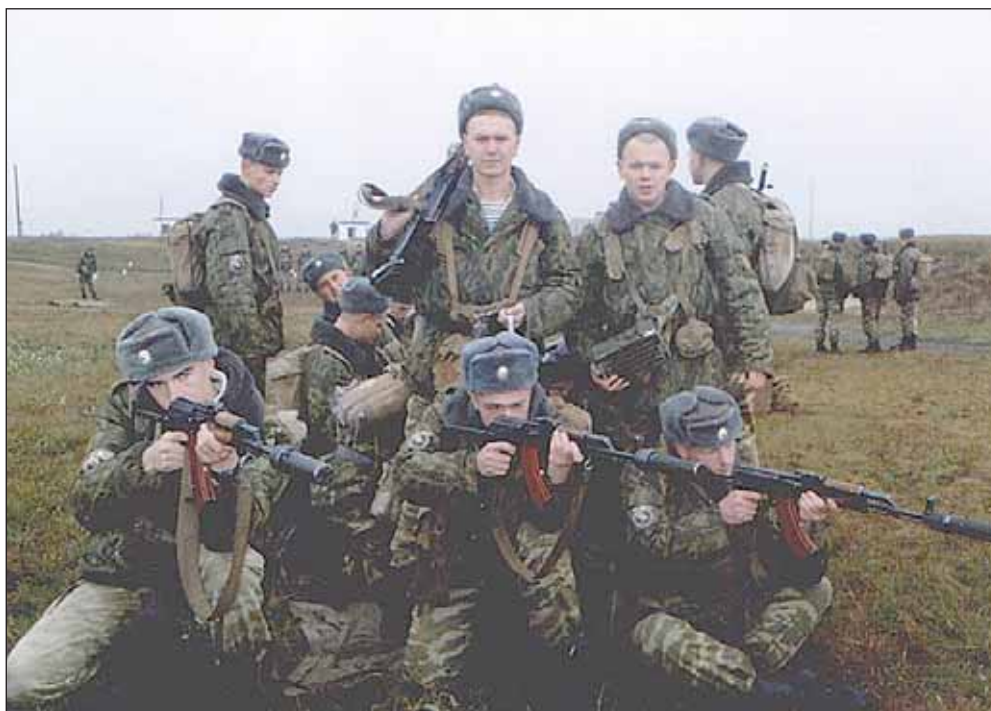
- karabinek AKS-74
- celownik kolimatorowy PK-AW
- celownik nocny PKN-03M
- noktowizor AN/PSV-14
- radiostacja R-168-0,1
- hełm spadochronowy P-27
- kamizelka kuloodporna Artawm-5/2
- plecak desantowy RD-2005

Nieco inne są moduły przewidziane dla strzelca wyborowego (snajpera) i zwiadowcy (razwiedczika). Bronią podstawową pierwszego jest karabin wyborowy 7,62 mm SWDS (ewentualnie OSW-96, WSK-94, MC-116M), a drugiego małego gabarytowo karabinek 9 mm 9?-91 (ewentualnie AKS-74).

Związki pomiędzy siłami zbrojnymi Białorusi i Rosji nie ograniczają się jedynie do uzbrojenia i wyposażenia. Od lat przeprowadzane są bilateralne wspólne ćwiczenia na których razem ćwiczą m.in. spadochroniarze. W odróżnieniu od ćwiczeń „Zapad-2009” mających miejsce za naszą granicą tegoroczne, wrześniowe ćwiczenia „Szczit Sojuza-2011” (Tarcza Związku-2011) miały miejsce na terytorium rosyjskim. Istotne są także doświadczenia wyniesione z manewrów w ramach Organizacji Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym (OUBZ) oraz przygotowania do pełnienia misji pokojowych. Z końcem października 2010 r. w rejonie Lwowa miały miejsce ćwiczenia ukraińsko-białoruskie, przygotowane właśnie pod kątem pełnienia misji stabilizacyjnych. Na Ukrainę przybyli oficerowie Dowództwa Sił Specjalnych Operacji oraz pododdział ze składu 38. Mobilnej Brygady z Brześcia (25 żołnierzy).

Na zakończenie warto jeszcze wspomnieć, że poza siłami specjalnymi podległym ministerstwu obrony, w składzie białoruskiego MSW znajdują się inne pododdziały specjalne, w tym elitarny specnaz MSW, czyli oddział antyterrorystyczny „Ałmaz” (Diament).

Fot. www.vrazvedka.ru i www.militaryphotos.net

5. Brygada, zwracają uwagę tłumiki dźwięku